

А. М. Пугач,
к. т. н., Дніпропетровський державний аграрний університет

ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ КУЛЬТИВАТОРНИХ ЛАП, ОСНАЩЕНИХ ЕЛЕМЕНТАМИ ЛОКАЛЬНОГО ЗМІЦНЕННЯ

Приведені результати техніко-економічної ефективності впровадження культиваторних лап, оснащених елементами локального зміцнення, адаптованих до ґрунтово-кліматичних умов регіону.

The results of the technical and economic effectiveness of cultivators paws equipped with elements of local strengthening, adapted to soil and climatic conditions of the region.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Система обробітку ґрунту залежить від поточних агротехнологічних і агрокліматичних умов тієї чи іншої природно-кліматичної зони, фізико-механічних властивостей та ступеня окультуреності ґрунтів, видів вирощування культур, їхніх попередників та інших особливостей.

За екологічних і економічних умов всі цілі при обробітку ґрунту повинні досягатися меншою кількістю технологічних операцій та меншою інтенсивністю обробітку ґрунту.

Враховуючи сучасні вимоги, необхідний пошук конструктивних шляхів, направлених на розробку і впровадження нових енергозберігаючих, ґрунтозахисних технологій, які забезпечували б не тільки високі і стабільні врожаї сільськогосподарських культур, але й не чинили негативного впливу на врожайність ґрунту і навколишнє середовище.

Важливою ланкою в забезпеченні високої культури землеробства, підвищенні родючості ґрунту і врожайності сільськогосподарських культур є система обробітку ґрунту. Перспективним напрямом розвитку систем обробітку ґрунту є ресурсозберігаючі технології, що передбачають раціональний обробіток з використанням робочих органів адаптованих до ґрунтово-кліматичних умов регіону і конкретних зон вирощування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Створення високоефективного агропромислового комплексу можливо тільки при широкому впровадженні науково-технічного прогресу. Але при цьому різко підвищуються витрати паливно-енергетичних ресурсів. Останнім часом на кожний відсоток приросту валової сільськогосподарської продукції витрати енергії збільшуються на 3—4%. Таким чином, висока енергоємність сільськогосподарської продукції України і переважаючий ріст цін на енергоносії диктують необхідність прискореної розробки і впровадження, суттєвого зменшення енергоємності сільськогосподарського виробництва, енергозбереження в технологічних процесах.

Розрахунок економічної ефективності сільськогосподарської техніки проводиться на основі порівняльної оцінки різних конструкцій, які

здійснюють однотипні операції, мають подібну схему агрегування з енергетичним засобом і несуттєво відрізняються за продуктивністю, енерговитратами та іншими техніко-економічними показниками.

За базу при проведенні порівняння приймають показники: існуючих високопродуктивних машин; машини-аналога, яка підлягає заміні новою машиною; показники технічного засобу та технологічного процесу до модернізації [1].

У роботах [2—4] приведені норми часу на ремонт і технічне обслуговування культиваторів для суцільного і міжрядного обробітку ґрунту.

Мета дослідження — обґрунтувати доцільність застосування культиваторних лап оснащених елементами локального зміцнення на території Дніпропетровської області.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Якщо розглянути розподіл сільськогосподарських підприємств за розміром сільськогосподарських угідь в Дніпропетровській області у 2011 році, то можна відмітити, що найбільшу частку, а саме — 18,1%, в загальній структурі займають підприємства, розмір сільськогосподарських угідь у яких складає від 2000 до 3000 га.

На другому місці знаходяться господарства з площею 1000 — 2000 га, їх питома вага складає 13,6%, а на третьому — підприємства з загальною площею 3000 — 4000 га.

Таблиця 1. Затрати часу на зняття і встановлення лап на культиватори для суцільного обробітку ґрунту

№ п/п	Марка культиватора	Затрати часу по операціям, год.						Загальні затрати часу на агрегат, год.
		зняття лапи з культиватора		загострювання лапи		встановлення лапи на культиватор		
		на одну лапу	на всі лапи	на одну лапу	на всі лапи	на одну лапу	на всі лапи	
1	КПС-4	0,02	160,32	0,07	161,12	0,03	160,48	1,92
2	КШУ-8	0,02	290,58	0,07	292,07	0,03	290,87	3,52
3	КШУ-12	0,02	430,86	0,07	433,07	0,03	431,29	5,22

Примітка: в чисельнику вказана кількість стрілочастик лап на культиваторі у відповідності до технічних вимог

Таблиця 2. Затрати часу на зняття і встановлення лап на культиватори для міжрядного обробітку ґрунту

№ п/п	Марка культиватора	Затрати часу по операціям, год.						Загальні затрати часу на агрегат, год.
		зняття лапи з культиватора		загострювання лапи		встановлення лапи на культиватор		
		на одну лапу	на всі лапи	на одну лапу	на всі лапи	на одну лапу	на всі лапи	
1	КРН-4,2	0,02	70,14	0,07	70,49	0,03	70,21	0,84
2	КРН-5,6	0,02	90,18	0,07	90,63	0,03	90,27	1,08
3	КРН-8,4	0,02	130,26	0,07	130,91	0,03	130,93	1,56

Таблиця 3. Економічна ефективність загострювання на одну культиваторну лапу

№ п/п	Марка культиватора	Стандартні лапи		Експериментальні лапи		Економія		Ефективність, %
		затрати, год.	затрати, грн.	затрати, год.	затрати, грн.	пюд.-год.	грн.	
1	КРН-4,2	0,84	5,53	0,42	2,76	0,42	2,76	50
2	КРН-5,6	1,08	7,12	0,56	3,69	0,56	3,69	50
3	КРН-8,4	1,56	10,28	0,78	5,14	0,78	5,14	50
4	КПС-4	1,92	12,65	0,96	6,32	0,96	6,32	50
5	КШУ-8	3,52	23,19	1,76	11,59	1,76	11,59	50
6	КШУ-12	5,22	34,40	2,61	17,20	2,61	17,20	50

Таблиця 4. Економічна ефективність загострювання лап на культиватор

№ п/п	Марка культиватора	Годинна продуктивність, га/год.	Сезонний наробіток культури при повному завантаженні, га	Сезонна періодичність загострювання культиваторних лап, кільк. загострювань		Зменшення кількості загострювань експериментальних лап	Економія затрат для експериментальних лап, пюд./год.	Економія для експериментальних лап, грн.
				Стандартних	Експериментальних			
1	КРН-4,2	2,07	624,0	16	8	8	6,72	44,16
2	КРН-5,6	3,18	954,0	24	12	12	12,96	83,56
3	КРН-8,4	4,07	1221,0	30	15	15	23,4	154,2
4	КПС-4	3,2	672	17	9	8	15,36	107,44
5	КШУ-8	4,57	959	24	12	12	42,24	278,16
6	КШУ-12	6,77	1422	35	18	17	88,74	602

Таблиця 5. Порівняльні витрати палива при агрегуванні культиваторів, укомплектованих різними комплектами лап

Господарство	Міжрядний обробіток			Суцільний обробіток		
	серійна комплектація, л/га	модернізовані лапи, л/га	економія палива, %	серійна комплектація, л/га	модернізовані лапи, л/га	результат, %
«Агрофірма ім. Горького»	3,7	3,43	7,3	4,9	4,46	8,98
ДПДГ «Дніпро» ІЗГ УААН	3,5	3,27	6,58	4,2	3,87	7,86
ТОВ «АЛЬФА-АГРО»	3,2	2,98	6,88	4,4	4,17	5,23

Отже, кількість крупномасштабних господарств в регіоні з кожним роком збільшується, що має позитивний вплив на економічний розвиток сільського господарства в цілому.

Розрахунок техніко-економічної ефективності застосування культиваторних лап, оснащених елементами локального зміцнення робочої поверхні, будемо проводити за такими напрямками: спрацювання культиваторних лап, витрата палива.

Затрати часу приведені в табл. 1 і 2.

Згідно з [2]: періодичність загострювання визначаємо за формулою,

$$P = \frac{H_c}{H \cdot \gamma},$$

де H_c — напрацювання на одне загострювання, га

Напрацювання на одне H — загострювання для стандартної лапи складає в середньому $H_c = 40$ га на суглинистих ґрунтах [5], а лапи, оснащені елементами локального зміцнення робочої поверхні, за експериментальними даними, в 2 рази вище ($H_c = 80..90$ га) [6].

З 1 квітня 2012 року відповідно до законодавства України встановлено розмір мінімальної заробітної плати в розмірі 1094 грн. Подальший розрахунок будемо вести, виходячи з балансу робочого часу на 2012 рік. Кількість робочих годин в місяць складає 166 год. Тарифну ставку розрахуємо наступним чином: $1094/166 = 6,59$ грн./год.

Аналіз таблиці свідчить, що економія на загострюванні однієї лапи складає 50 %.

У табл. 3 і 4. приведена економічна ефективність, що формується завдяки зменшенню кількості загострювань.

Сезонний наробіток на культиватор для суцільного обробітку ґрунту складає 210 год., для міжрядного обробітку — 300 год.

Дані табл. 3 і 4 свідчать, що економічна ефективність від зменшення кількості загострювань складає від 44,16 до 602 грн. за сезон за умови повного завантаження агрегатів.

Кількість витраченого палива визначалась методом «доливу». Результати приведені в табл. 5.

При проведенні порівняльних досліджень були використані культиватори КПС-4 і КРН-5,6 які агрегувались по черзі одним трактором, при заміні тільки комплектів лап.

ВИСНОВКИ

1. Застосування лап з елементами локального зміцнення дозволяє отримати економічний ефект від 44,16 до 602 грн. за сезон за умови повного завантаження агрегатів.

2. Витрата палива агрегатом, що укомплектовано культиваторними лапами з елементами локального зміцнення, на 6,92 % менше при міжрядному обробітку і на 7,36 % при суцільному обробітку в порівнянні з агрегатами, що укомплектовані серійними робочими органами.

Література:

1. Техніко-економічне обґрунтування застосування машин, обладнання і технологій / [Гевко Р.Б., Гладич Б.Б., Павх І.І., Соломка Т.П.]. — Тернопіль, 2003. — 164 с.
  2. Методика розрахунку, норми часу та розцінки на монтаж і виготовлення металевих, дерев'яних конструкцій та деталей в агропромисловому виробництві / [Вітвіцький В.В., Глонь П.М., Коваленко О.В. та ін.]. — К.: НДІ «Укראгропромпродуктивність», 2005. — 227 с.
  3. Методика розробки та типові норми часу на ремонт і технічне обслуговування ґрунтообробної та посівної техніки / [Вітвіцький В.В., Лосина М.С., Величко А.Є. та ін.]. — К.: НДІ «Укראгропромпродуктивність», 2006. — 685 с.
  4. Гаврильченко О.С. Обґрунтування параметрів та розробка конструкції культиваторних лап з криволінійним лезом: дис.... канд. техн. наук: 05.05.11 / Гаврильченко О.С. — Глеваха, 2005. — 160 с.
  5. Канівець І.Д. Влияние угла заточки на изнашивание лезвий культиваторных лап / И.Д. Канівець // Механизация и электрификация социалистического сельского хозяйства. — 1995. — № 5. — С. 46.
  6. Пугач А.М. Обґрунтування параметрів культиваторних лап, оснащених елементами локального зміцнення: дис.... канд. техн. наук: 05.05.11 / Пугач А.М. — Вінниця, 2010. — 182 с.
- Стаття надійшла до редакції 12.06.2012 р.